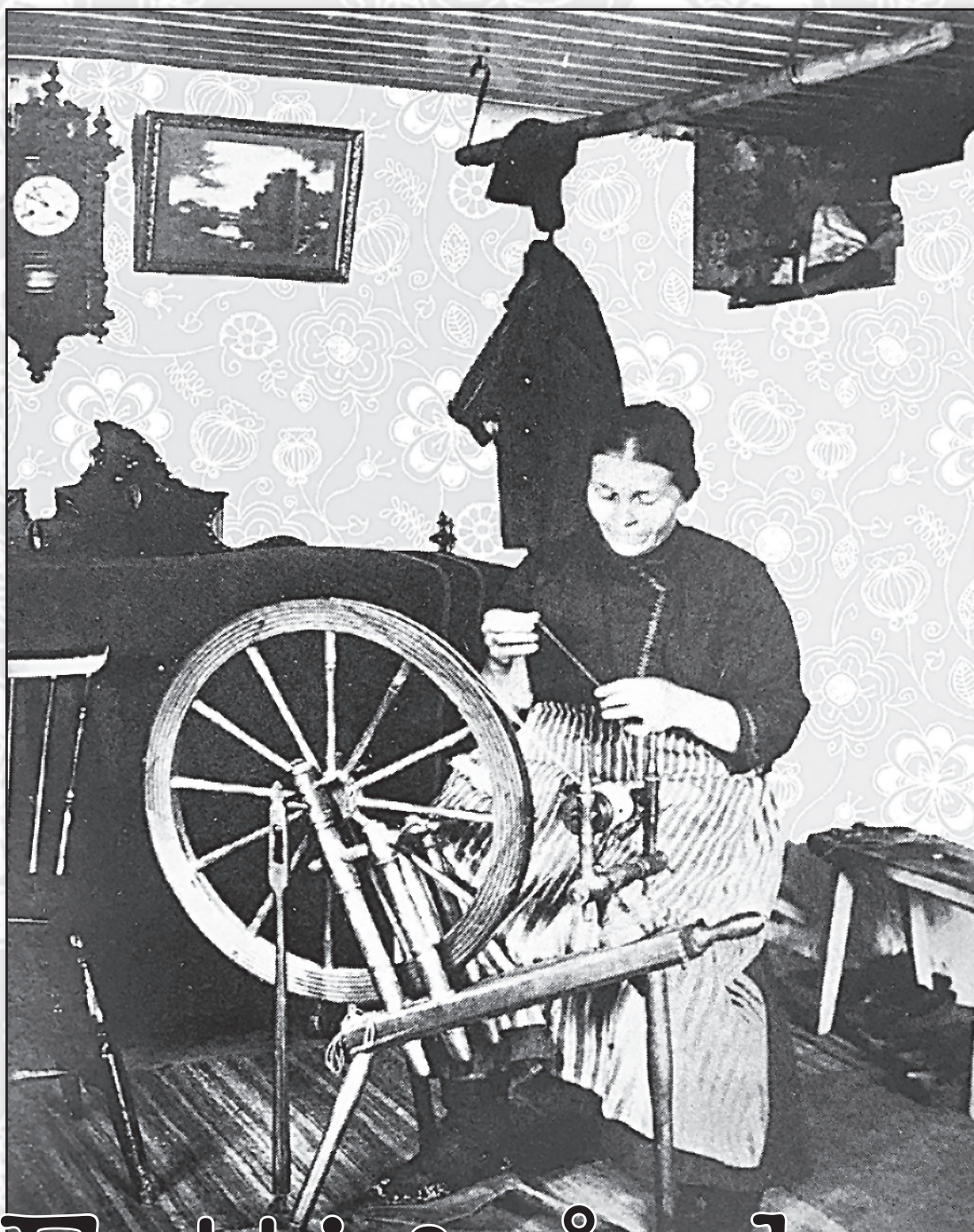

Västerås
Släktforskar-
klubb

A ROSIANA

Fattigvården

Styrelse

Ordförande: Kerstin Andersson
 Uroxvägen 8
 722 31 Västerås
 Tfn 021-246 58
 e-k-k-a@telia.com

Vice ordf: Lars Berglöf
 Stångjärnsgatan 149
 724 77 Västerås
 Tfn 070-865 43 87
 larsbf@bredband2.com

Sekreterare: Monika Wilander
 Sunnanvindsgatan 18
 72350 VÄSTERÅS
 Tfn 070-648 51 56
 wilander42@hotmail.com

Kassör: Torbjörn Wedholm
 Rönnbergagatan 32
 723 46 Västerås
 Tfn 073-404 37 01
 tobbwedholm@gmail.com

Ledamot: Karin Jyrell
 Stolphusgatan 4
 723 53 Västerås
 Tfn 073-680 55 08
 karin.jyrell@tele2.se

Ledamot: Sven Olby
 Ragnaröksgatan 12
 723 55 Västerås
 Tfn 021-204 94
 sven.olby@telia.com

Ledamot: Ingemar Widestig
 Veterslundsgatan 8
 724 62 Västerås
 Tfn 021-420 00 70
 ingemar.widestig@gmail.com

Ledamot: Henry Johansson
 Västra Ringvägen 10 C
 722 11 Västerås
 Tfn 021-33 19 14
 henry.johansson40@comhem.se

Ledamot: Hans Eriksson
 Flintmästargatan 107
 723 53 Västerås
 Tfn 073-354 57 50
 hanseriksson@tele2.se

Redaktör & grafisk form

Simeon Andersson
 Tfn 021-246 58
 simeon.a@telia.com

Redaktionskommitté

Sven Olby
 Tfn 021-204 94
 sven.olby@telia.com

Karin Jyrell
 Tfn 073-680 55 08
 karin.jyrell@tele2.se

Ingemar Widestig
 Tfn 021-420 00 70
 ingemar.widestig@gmail.com

Monika Wilander
 Tfn 070-648 51 56
 wilander42@hotmail.com

Redaktör hemsidan

Gunnar Andersson
 Tfn 021-12 35 48
 vsfk_arosiana@telia.com

Revisorer

Lennart Jonsson
 Lerkärmsgatan 13
 723 51 Västerås
 Tfn 021-41 65 24
 lennart33@tele2.se

Maria Bäversten
 Claréusgatan 6
 722 11 Västerås
 cissimia@gmail.com

Valberedning

Gunnar Andersson
 Soldatgatan 8
 723 45 Västerås
 Tfn 021-12 35 48
 gg.andersson@telia.com

Börje Öhrling
 Breds-Hällby 2
 745 95 Enköping
 Tfn 070-680 44 06
 larbor6@gmail.com

Innehåll

Forum	3
Fattigvården i Sverige	4
Häxan Elisabeth	6
Hetvägg med mandel – Semlan	10
Döden	11
Bildsidan	12
Riksarkivet 400 år	13
Köping	14
Varför släktforskar du?	15
1900-talsforskning	16
Min släkt	17
Stockholmsforskning – söktips	18
Läsövning	19
Västmanlands församlingar	20
Verksamhetsverättelse	22
Årsmöte	23
Program	24

Har redaktören topsat sig?

Läs om hans anspråk på släktskapen på sidan 17.

OMSLAGSBILD

En statarhustru spinner ull.
 Stora Kvistberga gård i Kungsåra, Västmanland.

E-Post: arosiana-vsfc@telia.com

Vill du skriva i Arosiana?

Har du tips om artiklar, så kontakta redaktören!

Författarna ansvarar för riktigheten i sina artiklar.
 Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insända bidrag.
 Om du vill citera ur Arosiana så kom ihåg att ange källan!
 För publicering av hela artiklar kontakta redaktören.

Tidningens upplaga: 485

Ansvarig utgivare: Kerstin Andersson.

Klubben bildades 1963 och har till ändamål att förena dem som är intresserade av släktforskning och liknande forskning.
 Vi har 470 medlemmar, varav 72 är familjemedlemmar.
 Klubben är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Medlemsavgift, enskild 160 kr
 Familjeavgift 40 kr
 Junioravgift (under 25 år) 40 kr

Bankgiro 5481-4843
 Org.nr. 878001-8324
 ISSN 1402-300

Under de senaste åren har de nationella släktforskarlagarna varit i Umeå och Halmstad. I år kommer Växjö att vara värd och 2019 är det Borås som arrangerar dem. Det är få i vår region som reser på dem och därför så anordnar Västra Mälardalens Släktforskare en Släktforskarlördag den 21 april kl. 9 – 16 på Forum i Köping. Riksarkivet/SVAR, ArkivDigital och Family-Search finns på plats och håller föredrag både på för- och eftermiddag. Släktforskarföreningar från Mälardalen och Bergslagen finns också på plats. Mer information om programmet kommer ut på VMS hemsida www.vmsf.se i den takt som planeringen blir klar.

ArkivDigital har många nyheter. De har byggt på sitt personregister, Befolkningen i Sverige, med tio år, till att omfatta 1860 till ca 1930. Registret omfattar alla personer som nämns i Sveriges samtliga husförhörslängder och församlingsböcker. Registret är lätt att använda. Får man en sökträff finns en länk direkt till källan. Det finns även fler exemplar av mantalslängder fotograferade och de arbetar just nu med Kopparbergs län. Bouppteckningar från hela landet fotograferas och ett bouppteckningsregister är under lansering. Ett par flyttkartonger med kungörelser från Malmöhus län har avfotograferats och för att hitta dessa skriver du Kungörelser i Ny arkivsökning. Det går inte att få in allt men det är några av deras nyheter.

Ted Rosvall, som har givit ut ett 25-tal böcker, varit förbundsordförande och är känd från TV-program om släktforskning, gästade oss när vår förening firade 50-års jubileum 2013. Ted Rosvall får nu en kunglig medalj för sina förtjänstfulla insatser som genealog och kulturförmedlare. Han föräras en medalj i 8:e storleken och i och med det har han blivit inbjuden till Stockholms slott, där medaljen

utdelas av kungen och drottningen.

Rotemansarkivet kan ge en släktforskare god information om den person som man söker i Stockholm: var man är född eller har bott mellan 1878 och 1926. Man bör dock tänka på, att man bara får svar på vilka som var folkbokförda i fastigheterna. Man kunde bo länge inom stadens gränser utan att vara folkbokförd där. Hela databasen med ca 1,4 miljoner stockholmare har publicerats på DVD-skivan Rotemannen 3.

En förkortning som är lite förbryllande och några medlemmar har frågat om är *s.a.n.* och står före det oäkta barnet i husförhörslängden. Det är en förkortning av "son ante nuptias" och är latin där *ante nuptias* betyder före äktenskapet. Okända fäder har vi alla i våra forskningar och är oftast svåra att hitta. Har man tur kan det finnas nedskrivet i stämningsslistorna. De listorna hittar du i normalfallet bland domstolsarkivens handlingar i serie F eller C. I Stockholm där lägersmål var vanliga finns det ibland en separat stämningsslista för dem, en lägersmålsbok. Dessa återfinns bland "Diarium över kriminalmål". Det som man måste tänka på när man söker i handlingarna är att lägersmål inte skulle avgöras där kvinnan bodde vid födelsen utan där hon bodde nio månader tidigare.

Sveriges Dödbok 1860-2016 är en guldgruva när man söker personer där inte kyrkböckerna ger information. Det kan vara personer som har flyttat och inte finns med i in- och utflyttningsböcker och det blir svårt att spåra upp personen i fråga. I den nya versionen av dödboken har jag lyckats hitta många personer och fyllt ut tomma luckor i släktforskningen. Om ni hittar felaktigheter eller har kompletteringar, så sänd in rättningar. Det är viktigt att sända in rättningar även till ArkivDigitals registersökningar om man upptäcker något fel. Ett register är bara ett

register – det är en sökingång och hjälp. Man måste alltid kontrollera mot originalkällorna så man inte får in fel i sin egen släktforskning. Kom också ihåg att notera källorna, så blir det lättare den dagen när man vill gå tillbaka för att kontrollera fakta!

Det finns mycket som är intressant att botanisera bland på webben. Här kommer några förslag:

- Folkräkningen för Kanada år 1921 finns nu gratis tillgänglig webbplatsen Library and Archives Canada: www.bac-lac.gc.ca/eng/census/1921
- Svenskt porträttarkiv har över 500 000 biografiska porträtt på webbplatsen: www.porträttarkiv.se.
- Hans Högmans hemsida www.hhogman.se är en guldgruva för alla som forskar på soldater, båtsmän och andra militärer.

Nu ser jag fram emot en vår med olika intressanta medlemsaktiviteter, både föreläsningar och studiebesök. Titta på vår hemsida så du inte missar något som du vill delta i!

*Nya medlemmar
hälsas välkomna*

Kerstin Eriksson
Lillhamragatan 10, Västerås

Gun-Britt Härjelin
Mariehemsvägen 96, Umeå

Elsa-Sylvia Lambertini
Övre Kungsgatan 8, Västerås

Lennart Lindberg
Mimergatan 1 A, Västerås

Christer Majtorp
Bondegatan 9, Västerås

Hans Thorgren
Isflaksvägen 4, Västerås

Birgitta Törne
Moje 517, Gagnef

Fattigvården i Västerås

Den här artikeln inleder en serie om tre i Arosiana. Artiklarna är saxade ur Carl Henry Björklunds masteruppsats om fattigvården i Västerås.

TEXT: CARL HENRY BJÖRKLUND

Västerås. Om geografi och stadsledning 1860-1880.

Läsaren ska först få bekanta sig med det gamla Västerås, och hur det styrdes. Västerås omgavs i väster av Tuhundra härad, i norr av Norrbo härad, och i öster mötte Siende härad. Huvudstråkvägen genom staden var Stockholmsvägen österut, som gick genom Siende, och utgjorde en del av Eriksgatan. Genom Tuhundra gick landsvägen västerut mot Köping. En viktig förbindelseled norrut var Stora Koppbergsvägen, som utgick från hamnen och sträckte sig genom Norrbo härad ända till Falun och Röros. Järnvägen till Stockholm och Ängelsberg växte fram till Västerås under 1870-talet. Oscar II kom med extratåg och invigde järnvägen den 12 december 1876.

Det geografiska läget vid Mälaren gav staden förutsättningar som ett handelscentrum för utbytet med Bergslagens bruksorter och Dalarna. Särskilt för dalfolket utgjorde staden ett delmål på vägen till tjänster i Stockholm.

I början av 1860-talet var magistraten Västerås styrelse.¹ Den bestod av en borgmästare, två lagfarna och tre borgerliga rådmän. Stadens Äldste med 24 personer fanns kvar till 1862. De Äldste hade varit borgerskapets representanter i stadens styrelser, med en rådgivande funktion.

Fattigvårdsstyrelsen med tolv ledamöter blev organiserad under den beslutande och därmed mäktiga stadsfullmäktigeförsamlingen när förordningen om kommunstyrelse i stad (SFS 1862:14) infördes. Fullmäktige representerade kommunen och ersatte sockenstämman och den allmänna rådstugan.

Magistratens roll ändrades. Den fick nu verkställa fullmäktiges beslut, och den hade uppsikt över ordnings- och sundhetsväsen. Magistraten ägde även förslagsrätt i stadens angelägenheter.² Fattigvårdens årsvisa budgetförslag skulle passera magistraten innan den gick till fullmäktige för beslut.

Även drätselkammaren med sex ledamöter lydde under stadsfullmäktige. Drätselkammaren förvaltade stadens egendomar, hade hand om stadens inkomster och verkställde dess utbetalningar.³

Bostadskvarteren utgjordes till en del av olika nummerade gårdar, som återopas i protokollen med hänvisningar till distriktet och numret. Bebyggelsen var mestadels i trä, och på sin höjd i två våningar. Ännu vid mitten av 1800-talet omfattade det egentliga stadsområdet endast tre kvarter.⁴ De västra och södra kvarteren omgärdade Svartån. Det norra kvarteret tog vid från Stora Torget, öster om ån. Lillån (idag Munkgatan) grenade ut sig från Svartån österut och delade det södra kvarteret. Arbets- och Fattighuset låg centralt i delningen direkt norr om Lillån (bokstaven v), den inramade långa byggnaden.

Åren 1860-1880 ökade folkmängden i staden med drygt 36 %. Det kunde finnas inslag av långväga arbetskarlar när staden byggdes ut med lasarett, skolor, järnväg och hamnanläggning under de här åren.

Även främmande som kom till staden fick fattigunderstöd om de behövde. Kostnaden skulle sedan återföras på deras hemkommun. Det var inte alltid så klart hur det låg till med hemortsrätten. Så här kunde det gå till i ett ärende som fattigvården

hade i slutet av 1870-talet. Det handlade om den 53-årige smeden Lars Hedlund och hans familj, som 1878 hade flyttat till Stenby i norra Västerås. Fattigvårdsstyrelsens ordförande har förmodligen fått utväxla skrivelser med hans tre arbetsgivare för att bestyrka fakta. Därefter gick en anmälan till KB (Länsstyrelsen) på Slottet i Västerås för att få den rätta hemorten stadfäst:

Efter att från den 24 April 1876 till samma dag 1877 hafva innehaft tjänst hos Possessionaten Hedberg vid Svepnäs, hörande till Sala stads område, och från sistnämnde tid till den 24 oktober samma år hos Possessionaten Funkqvist i Tomta Romfartuna socken samt vidare från den 24 oktober 1877 till den 24 April 1878 hos Herr Grefve v. Schwerin i Alfta Hubbo socken, inflyttade derefter till Stenby på Västerås stads egor Smeden Lars Hedlund, född 1825, med hustru och fyra minderåriga barn, det äldsta födt 1865 och det yngsta innevarande år.

Som denna familj efter det den nu på hösten måst lemna bostaden vid Stenby, saknade bostad och icke kunde bereda sig sådan utan fattigvårdsstyrelsens mellankomst, samt hustru till följd av armbrott vore oförmögen till arbete, fann sig fattigvårdsstyrelsen i anseende till hustru Hedlunds sjukdom och familjens i öfrigt nödställda belägenhet föranlåten att ikläda sig ansvar för hyra af rum åt Hedlund och hans familj till den 1 inst. April, hvarjemte distriktschefen Torngren den 29 sistlidne oktober nödgats lemna ett fattigunderstöd af 5 kronor till ifrågavarande personers liffsupphälle.

I anledning häraf och då Hedlund varit eller åtminstone bort senast vara

mantalsskrifven i Hubbo socken för innevarande år, beslöts att hos Konungens Befallningshafvande anhålla det Hubbo socken eller det fattigvårdssamhälle som vederbör måtte åläggas att icke allenast ersätta förenämnde förskott utan äfven hvad fattigvårdsstyrelsen härtädes kan blifva nödsakad vidare lemna till förenämnde familjs underhåll.⁵

Men KB:s (Länsstyrelsens) utslag föll inte på Hubbo socken men väl på Sala stads fattigvårdsstyrelse, som senare hade fått del av och påtecknat utslaget.⁶ Protokollet noterar inte KB:s motiv för valet av Sala som hemorts rätt för Hedlund. Kanske var fattigvårdens noteringar om smedens ”cv” inte korrekta. Mantalsskrivningen på de andra orterna kanske inte skaffades fram till KB i utredningen, eller så hade den aldrig ägt rum. Under rättegångstiden hade Lars Hedlund och hans familj fått fortsatt hjälp med hyran.⁷ Protokollen visar här att fattigvårdsstyrelsen inte förbigick den fattige materiellt under rättegångstiden, oavsett den ibland osäkra hemortsrätten. När den värsta nöden kunde hållas borta behövdes inte den sista utvägen, nämligen tiggeriet.

Trots förbuden hade fattigvården i Västerås, som i andra städer, att handskas med tiggande barn och vuxna. Fattigvårdsstyrelsen i Västerås fann 1860 att tiggeriet hade ökat i staden och uppdrog åt sekreteraren att införa en annons i VLT, riktad till husbönder och matmödrar om att inte befrämja tiggeriet. En ny kunngörelse om förbud mot tiggeri togs in i Länstidningen VLT i april 1867.⁸ I november det året hade det hunnit bli besvärligt. Staden beslutade att mot billigt pris tillhandahålla behövande fattiga med ärtsoppa för 9 öre, grynälling för 7 öre, eller köttisoppa för 8 öre. De bättre ställda stadsborna kunde få köpa matpolletter för 9 öre, för att dela ut bland de fattiga.⁹

Kartan är en detalj ur Gustav Ljunggrens karta över Västerås från 1854.

Den medeltida stadsplanen är kvar. Notera gärna att åtminstone 1/3 av stadsarealen ännu utgörs av planteringar, trädgårdar, åker och äng.

Nästa artikel: **Hur fattigvården arbetade**

Fattigvårdsstyrelsen var en samhällelig institution i Västerås. Den skulle arbeta efter Kungl. Maj:ts förordningar och det lokala fattigvårdsreglementet. Fattigvårdens lokala reglemente från 1852 ersattes av ett nytt 1873. Dessa skriftliga föreskrifter gav utrymme för tolkning och förestavade än mindre i detalj hur de dagliga uppgifterna skulle utföras.¹⁰ Den dagliga verksamheten var delad i öppen och sluten fattigvård. Läs mer om verksamheten i nästa nummer!

KÄLLOR:

1. Reglemente för Drätselkammaren i Västerås den 15 december 1863 § 30: "Drätselkammaren liksom öfrige av Stadskommunen tillsatte styrelser, äro i och för sin förvaltning ställda under Magistratens öfverinseende---". Att magistraten var stadens styrelse säger Öberg 1948, i kapitel 5, s. 37. Men Sven Olsson menar i motsats till Öberg att "magistrat och drätselkammare nedsjönk med ens till andraplansorgan" när stadsfullmäktige infördes 1863. Olsson har rätt.
2. Enligt Åhlén & Söners uppslagsbok 1932, åttonde bandet, s. 4181.
3. Enligt Drätselkammarens Reglemente, fastställt i Västerås Slott den 15 december 1863.
4. Västerås stads bebyggda område. Karta av Gustaf Ljunggren 1854 (detalj).
5. Fattigvårdsstyrelsens (Fvst) protokoll 1878-11-07 § 8. KB:s utslag noterades i protokollet först 1879-04-04 § 3.
6. Fvst protokoll 1879-05-01 § 2.
7. Hyran var kr 31,25 enligt protokollet 1879-03-28 § 12. Den avsåg troligen ett kvartal framåt.
8. Fvst protokoll 1860-04-05 § 12. Fvst protokoll 1867-04-02 § 10.
9. Fvst protokoll 1867-11-29 § 4. . Priset på en tallrik soppa skulle motsvara c:a 5 kr idag. Källa: KPI 2016=4623/KPI 1867=85,9.
10. Portalparagrafen i fvfo 1871 räknar upp skälen för nödtorftig fattigvård. Men frågan uppkommer ändå i vilken grad, helt eller delvis, en individ inte är arbetsförför på grund av ålderdom, sjukdom, vanförhet eller lyte. Paragrafen § 2 tar därför vid och uttrycker att i andra fall fattigvårdssamhälle får bestämma "de grunder, som böra af samhällets fattigvårds styrelse iakttagas" (det vill säga i fattigvårdsreglementet), och fortsätter säga om sådant bestämmande ej skett, [det] "ankommer på styrelsen att meddela fattigvård i den mån styrelsen pröfvar nödigt." Problematikeringen kan fortsätta även vid syn på andra paragrafer i fvfo. Det fanns betydande tolkningsfriheter inbyggda i lagstiftningen.

Häxan Elisabeth

Halshuggen och bränd på bål

Ture Axelsson är kusin till Kjell-Åke Wennströms mor. Han har snart nått 100-årsstrecket. Kjell-Åke härstammar från "häxan" Elisabeths son Petrus, som var präst, liksom dennes bror. Petrus bror var Laurentius Hornaeus som nästan utplånade Helena Bure Wijks och många andras familjer i Torsåker.

TEXT: TURE AXELSSON

Textredigering: Helena Bure Wijk
Insänt av Kjell-Åke Wennström

Ett domstolsprotokoll från Härnösand den 5 oktober 1674 innehåller följande:

Christopher Larssons hustru Elisabeth Måhlaresdotter, 60 år, anklagades av många för att föra barn till Blåkulla. Inför sittande rätt uppmanades hon därför att erkänna sanningen, men sade sig vara helt oskyldig. Elisabeth sa att hon inte har fört någon till Blåkulla. Om barnen förs till Blåkulla så måste det vara någon annan som gör detta genom inflytande av den onde. Till sitt försvar framhöll Elisabeth att hon hade två söner som var präster. Hon förklarade att en son var kaplan i Säbrå och den andra i Torsåkers socken. Om hon vore så ond som man påstod, så kunde hon väl inte ha fostrat och hjälpt sönerna fram till ett sådant gudibehagligt ämbete?

Men rätten förklarade för Elisabeth att det ofta händer att även onda människor får goda barn, varför detta skäl inte kan vara henne till någon hjälp.

En liten kommentar innan vi fortsätter med protokollet. Nog har man hört talas om häxor, men att dom skulle flyga på en ko eller på en häst till Blåkulla, var någonting som åtminstone inte jag hört tidigare. Ännu mer intressant blir denna häxhistoria när det visar sig att du själv och många med dig härstammar i rakt nedstigande led

från häxan Elisabeth, vilket släktredogörelsen kommer att utvisa. Protokollet är förkortat eftersom många vittnesuppgifter är likartade och, vilket kommer att visa sig, vittnena är barn i olika åldrar, till och med en sexåring. När de skulle fara till Blåkulla hade man en trollformel: "Snipp upp och ned och så ända till helvetet!" En annan från Boteå 1674: "Flyg upp och ned till Blåkulla till Fan!" Nu åter till protokollet som handlar om Elisabeth.

Jonas Gene, 12 år, stiger fram och vittnar att Måhlaresdotter Elisabeth börjat föra honom till Blåkulla strax efter jul. Han berättar att han i natt red dit på en röd ko. I Blåkulla har Elisabeth lärt honom farliga förbannelser och invigt honom genom magiska läsningar. Han påstod att han fått en silverskål för att han i gengäld skulle peka ut några högbördiga personer i Härnösand. Pojken Jonas berättar också att Elisabeth i natt har givit honom tre örffilar för att han pekat ut henne. Detta skedde på dasset, innan han kommit in i änglakammaren.

Pojken berättar även att hustru Elisabeths arbetsuppgifter i Blåkulla är att förstöra människors kläder. När hon inte är sysselsatt med detta, kysser och klappar hon den onde.

Pojken **Jöns** stiger fram och berättar att han sett hur "TrollKarin och den anklagade Elisabeth brukar hälsa varandra för Jungfrur i Blåkulla. Han säger också att Elisabeth, trots att hon är halt och går med käpp, klarar

av att vända dansen i Blåkulla. Han vittnar vidare att Elisabeth brukar föra honom till Blåkulla med assistans av Per Månsson. Jöns säger att repslagaren Stylla har en påse i vilken han tigger pengar i Blåkulla. När han kommer till den onde, som ligger under bordet, så faller repslagaren på knä och säger "giv mig några penningar för det jag tjänar dig och spelar för dig". Jöns påstår även att repslagaren brukar lyfta opp rumpan på hunden, som ligger under bordet i Blåkulla, och slicka honom där bak. Per Månsson nekar till alltsammans och säger sig inte känna till det egendomliga saker som Jöns vittnat om.

Mats Hansson Sämskare, 10 år, vittnar att hustru Elisabeth börjat föra honom till Blåkulla redan förra våren. I går natt följde han med den omtalade Måhlaresdotter till Blåkulla på en brun häst, och Oluff Bagges pojke var också med. Pojken Mats kan inte minnas att han såg några fler personer där, men han berättar att den som ligger under bordet är självaste spelemannen som spelar med rumpan medan de andra dansar. Mats säger att han inte känner repslagaren Per Månsson, men han minns att han har sett honom i Blåkulla. Han har även sett hur den onde kysser hustrun Elisabeth under bordet, både baktill och framtill så snart hon kommer dit.

Anders Bengtsson vittnar att hustrun Elisabeth var den förste som förde honom till Blåkulla. I natt red han dit på en vit ko. Anders påstår att Jöns Jönsson, Nils Mårtenssons Britta och brodern, statskrivaren Sällmanns barn, tre stycken, samt Per Larssons Märith hade flugit dit på samma ko. Rätten antecknar: ”således åtta stycken”.

Anders berättar att hustru Elisabeth är den som har invigt honom i Blåkulla. Hon har bland annat givit honom gåvor och tagit blod av honom. Anders tillägger att prästen där i Blåkulla har lärt honom att läsa.

Jöns Joensson Vijk, 6 år, anklagar Elisabeth Måhlares för att allt sedan i våras ha fört honom till Blåkulla. Jöns berättar att han först trodde att det var på Davids häst, Pelle, som han fördes dit, men han upptäckte sedan att han ridit till Blåkulla på en okänd karl. I Blåkulla har han lärt sig läsa förbannelseorden. Han påstår att *Måhlares-Elisabeth* lagar mat i Blåkulla och hon kysser och smeker den onde. När den onde säger ”Ta hit fler barn” så svarar Elisabeth ”Ja kära herre. Deras blod är på samma sätt som tidigare av honom tagen”.

Britta Nilsson på 9:e året, säger sig alltsedan midsommardagen vara förd av Elisabeth Måhlares. I går natt fördes hon dit på en häst. Några andra barn har också varit med. Britta berättar att hon i Blåkulla har lärt sig läsa förbannelsebönerna. Hon har blivit förtrollad och fött tre barn i Blåkulla. Ett av spädbarnen har blivit kokat till smörjning och man tog även barnets blod. [*Trollkonorna anklagades för att koka spädbarn till smörjelse som de förvarade i ett smörjehorn och sedan smörjde på sina flygredskap*].

Måhlares Lisabett påstås även ha fört Jöns Månssons dotter Karin, 11 år, som nu framträdde och berättade sig sedan länge blivit förd av den anklagade. Karin berättar att hon i natt red till Blåkulla med Elisabeth på en stor fet karl. Under färden stod hon med fötterna på karlens mage och kände att den var mjuk. [*Man trodde att de svekfulla trollkonorna lade*

en vedklabb eller liknande i sängen om natten, så att ingen skulle märka att de var borta. Sedan slog de en spik i väggen, som magiskt öppnade sig så att trollkonorna kunde flyga till Blåkulla]. Flickan Karin, 11 år, påstår under förhöret att Elisabeth hämtat henne om natten med hjälp av en spik. Hon hade pekat på väggen med spiken, vilken strax öppnat sig så att man därigenom ”hade kunnat köra med häst och vagn”. När Elisabeth förde bort flickan sa hon ”Kom nu djävulens eldbrand” osv.

Det framgår av protokollet att 28 barn vittnade mot Elisabeth. Av flera barn hade hon sugit blod.

Nills Erichssons son, 12 år, klagade på att Elisabeth fört honom till Blåkulla och där har prästen lärt honom läsa ABC-boken och de fasliga förbannelsebönerna. Pojken påstod att Elisabeth bitit honom i ansiktet, varefter hon sög blod och gav åt ”Svartekarln”, som använder blodet till bläck att skriva med.

Vi slutar här med barnens vittnesmål – alla inte medtagna – och fortsätter med de vuxnas vittnesmål. Över Elisabeth Måhlares, visste menigheten intet annat säja än att hennes moder varit för trolldom beryktad medan hon levde.

Erich Clementsson berättade att när han var i Erich Erssons smedja för fyra år sedan, så var det många personer som berättat att Elisabeth Måhlares en gång kommit springandes till dem när de höll på att bränna trollkäringsmör eller bjäresgarn på hällen. Elisabeth hade kommit dit och sopat ihop askan och burit bort den i en kruka. Det var då tanken uppstått, att hon var skyldig, berättar Erik. Även smeden Erik Eriksson instämde.

Johan Andersson Luut vittnade att såväl *Måhlares Lisabett* som hennes syster, Mosis Britta, liksom deras moder sedan länge haft trolldomsrykte om sig.

Jöns Peersson Skoog vittnar att boskapen alltid stannar utanför *Måhlares-Elisabeths* fönster när de släpps ut på våren. Djurens märkliga

beteende visar att det finns skäl att misstänka Elisabeth.

Britta, Nils Mårtenssons hustru, vittnade också mot Elisabeth. Hon hade hört av Jöns Mårtenssons hustru, Britta, att när de bränt bjäresgarn hos Britta hade Elisabeth bortfört hennes fem barn till Blåkulla. Bjäresgarn var ett trollväsen som trollkonorna kunde tillverka av exempelvis ett garnnystan för att stjäla mjölk från sina grannar.

Sententia (Domen) avlagd d. 12 november:

Såsom Hustru Elisabeth Christopher Larsson Måhlares med kraftiga skäl är övertygat fallen ifrån Gud sin Skapare, däremot med den lede djävulen sig förbundet och bebländelse haft, fört honom åtta och tjuugo stycken barn stora och små tillhanda, vilka hon till hans tjänst, och dyrkan tillika med sig haver velat bedraga och förföra, ity hon dem i Blåkulla lärt ut de förskräckliga förbannelsebönerna, tagit blod av dem, den Onde till tjänst, märkt och för det de sig bekant, slagit. Likaså är hon härkommen av en sådan moder som för trolldom var beryktad – hon själv åsamkat sig samme rykte med trollsmör, på vilken hon sedan det hos annat folk har bränt, spottat och med sig bortburit haver.

Och ehuru väl hon icke till be-kännelse, härutinnan kan bringas, erkänner likväl rätten av de många Omständigheter som in actis [*genom hennes handlingar*] därom befinns skyldig, och dömer henne, både efter Gud och Världslig Lag skulle hals-huggas och på bål brännas.

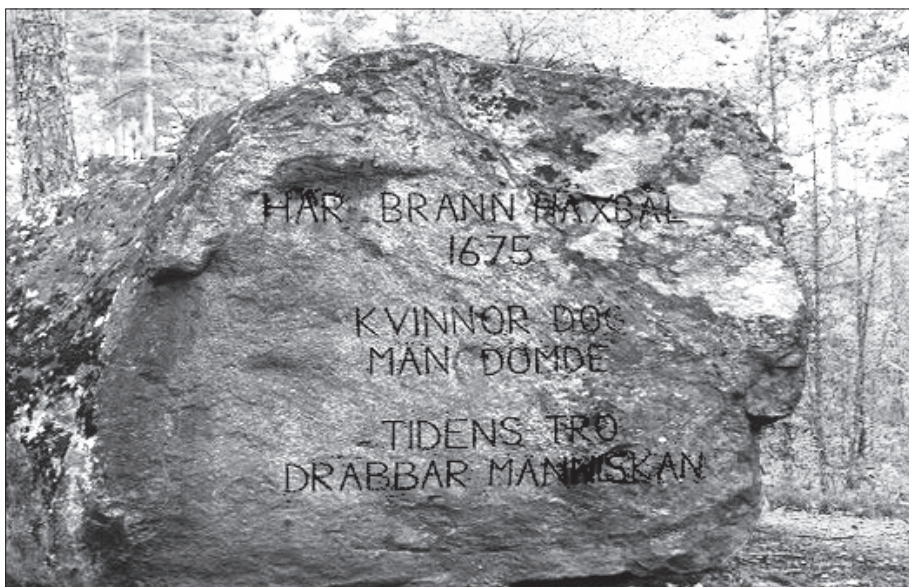

Källa: Landsarkivet i Härnösand

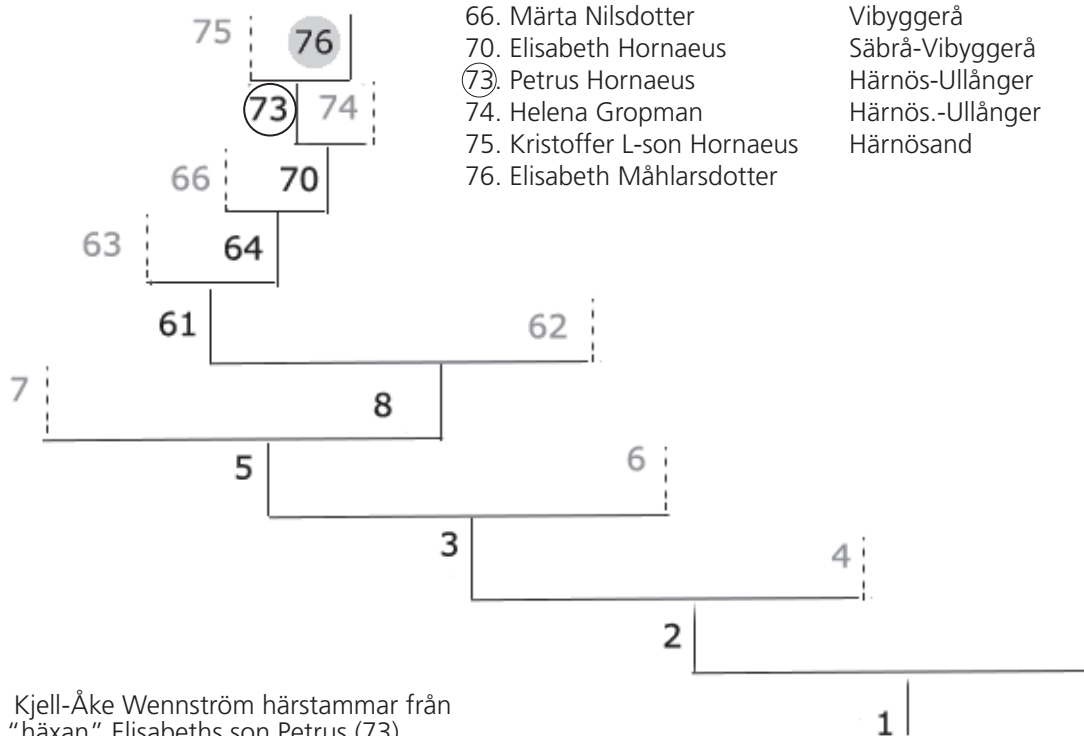
Kommentar: Trollsmör och bäresgarn [typiska spår efter bäror (trollväsen)] lär ha använts till mångahanda ändamål för den tidens skrockfulla människor. Kanske rentav för att bli befriade från anklagelser.

En bild av häxstenen, belägen från riksväg 90. Nära Bollstabruk finns det skyltar mot Torsåkers socken i Ångermanland.

Den 15 oktober 1674 började en rättegång på gästgivaregården i Hammar i Torsåkers pastorat i Ångermanland. En av de mest drivande personerna bakom häxprocesserna var prästen Laurentius Hornaeus. Anklagelsen gällde utövande av trolldom och bortförande av barn till Blåkulla. Totalt halshöggs och brändes 71 personer den 1 juni 1675. Först 1779 avskaffades straffet för trolldom i lagboken.

1. Hilding Reinhold Wennström	Leipojärvi	19111226-19840906
2. Gustav Albert Wennström	Björkb.-Leipojärvi	18840818-19701120
3. Karl Gustav Wennström	Sakaj.-Björkberget	18460314-18860123
4. Matilda Landström	Hakkas-Leipoj	18520725-19350719
5. Carl Magnus Wennström	Ladniv.-Sakaj.	18150601-18860412
6. Anna Sofia Henriksdr. Pissi	Sakajärvi	18150504-18620202
7. Emanuel Wennström	Vaimat-Ladniv.	17830322-18381105
8. Brita Dynesius	Gällivare	17741012-18301021
61. Johan Dynesius	Skog-Gällivare	17371030-18040310
62. Gertrud Björkman	Hietaniem-Kautok	-- -- 0506-18280917
63. Johan Eriksson Dynesius	Vibyggerå Sidensjö	17080802-17820701
64. Helena Widberg	Vibyggerå Sidensjö	1711-- -- -17480513
66. Märta Nilsdotter	Vibyggerå	1668-- -- -1741-- --
70. Elisabeth Hornaeus	Säbrå-Vibyggerå	167807-- -17481204
73. Petrus Hornaeus	Härnös-Ullånger	1646-- -- -17170915
74. Helena Gropman	Härnös.-Ullånger	165012-- -17210205
75. Kristoffer L-son Hornaeus	Härnösand	---- -- -- -1675-- --
76. Elisabeth Mählarsdotter		

Kjell-Åke Wennström härstammar från "häxan" Elisabeths son Petrus (73).

Om häxan Elisabeth

Se Helena Bure Wijks artikel om Dora Emerentia Rödlund i Arosiana nr 1-2016, sidan 18.

TEXT: HELENA BURE WIJK

Helena Bures anfader, Olaus Erici Rufinius, var komminister i Torsåker från år 1632. Han hade tre barn, bland andra Brita (Rufinia) och Johan (Rufinius) som blev klockare. Helena härstammar från Johans klockares "gren" (Sara Rufinia).

Olaus ville egentligen att en man som hette Wattrangius skulle överta hans ämbete, men då denne redan hade fått en tjänst föll lotten på Elisabeth Måhlares son, Lars (Laurentius Hornaeus) f.1645 i Härnösand, son till Måhlares Christoffer Larsson och hans hustru Elisabeth. Laurentius "dagtingade" med svärfadern om tjänsten, gifte sig med hans dotter Brita och tillträdde sin tjänst i Torsåkers pastorat 1672 när svärfadern avlidit.

När Laurentius mamma, Elisabeth och hennes syster Mosis-Brita, blev anklagade för trolldom i Härnösand, kom varken han eller brodern Petrus till deras försvar. Istället såg Laurentius Hornaeus det som sin livsuppgift att "rena landet från synd och hemsökelse" och han skickade fler än sextio kvinnor från sin hustrus släkt till "bålberget" 1675.

Laurentius Hornaeus och Brita Rufinias son Lars blev komminister i Nordanåker, Ytterlännäs och även hans son, Jöns Hornaeus f. 1715, blev senare komminister i Ytterlännäs.

Jöns tog sig an uppgiften att försöka förklara det hemska som hans farfar Laurentius gjorde under sin livstid och hans texter finns bevarade. Jöns Hornaeus skriver att hans farfar använde både övertalningsförmåga och fysiskt våld för att få barnen att vittna mot sina kvinnliga släktingar. I centrum står de oskyldiga barnen.

"Här i pastoratet dömdes över 100 till döden, av vilka en del tog till flykten, sådana som inga barn eller vidlyftig hushållning hade. En del som voro havande, förskonades tills efter barnsörden. De andra kördes som boskap, somliga till länsmanngården, andra till sockenarresten, eller till tjuvkistorna, som alla packades fulla".

Efter sju månaders fångenskap släpptes de över sjuttio dödsdömda ut i juni 1675.

Elisabeth
Måhlare hade
två söner som
båda blev
präster, men
ingen av dem
kom till hennes
hjälp när hon
blev anklagad
för trolldom.

Anna Christina Warg, känd som Cajsa Warg, (1703-1769), var en svensk hushållerska och författare av "Hjelpreda I hushållningen för unga Fruentimber", som var en av de mest inflytelserika kokböckerna från mitten av 1700-talet till tidigt 1800-tal.

RED: SIMEON ANDERSSON

Cajsa Wargs bok blev omedelbart en succès. Under hennes livstid hann fyra upplagor komma ut. Först till fjärde upplagan sattes hennes efternamn ut som författarnamn. En tysk version från 1772 hölls länge som ofelbar auktoritet på sitt område. Därifrån är hämtat uttrycket: "Man tager", sa Cajsa Warg, "om man så hafva kan".

Att i vår tid laga en helt autentisk Cajsa Warg-meny kräver ett museikök. På hennes tid arbetade man med spett och trebensgrytor över öppen eld. Ugnen använde man knappast för annat än de stora brödbaken. När vedspisen slog igenom i mitten av 1800-talet var hennes tid definitivt ute. Då hade boken kommit ut i 14 upplagor (1822).

Här följer ett omständligt recept på semlor med mjölk som skulle kunna fungera även i ett modernt kök (om du missade fettisdagen den 13 februari)!

Hetvägg med mandel

Tag små runda vetebrödsbullar och skär en rund plåt ovanuppå. Gräv sedan ut allt inkråmet och lägg det uti en skål. Blöt det med söt grädda eller mjölk och riv det väl sönder med en sked. Tag ett ägg till var bulla och slå dem till det blöta brödet. Lägg därtill skalad och rätt fint stött mandel, socker, 2 skedblad smält smör till var bulla och litet salt. Rör detta väl tillhopa och sätt på fyrfat att det inte stelnar. Fyll det sedan uti de tomma skorpan, och lägg den runda plätten ovanuppå. Bind väl omkring med grov tråd, att plätten sitter kvar, och sätt bröden uti en kastrull att de kunna stå bredvid varandra. Slå sedan mjölk uppå uti samma kastrull, men intet så mycket att det står över dem, och låt därmed koka en halv timma. Skulle mjölken koka bort, så kan mera spädas till. Uti ett annat käril kokas upp ett stop (1,3 l) söt mjölk eller mer, allt efter myckenheten av brödet, och lägg däruti litet socker och smör.

När det skall anrättas, tages tråden bort och bullarna läggas uti ett djupt fat. Slå den kokta mjölken uti kastrullen och red av med 2 ägggelur, då öses litet mjölk på bröden, och det övriga slås uti en skål att bära in när det ätes.

Den 20 november 1755 kunde man i en Stockholmstidning läsa följande:

"Hos mig Lor. Ludw. Grefwing utkommer om några dagar av trycket en pålitlig Kok-Bok, med ett till detta ämne fullkomligt kopparstick frammanföre, författad av ett uti hushållningen fullkomligt övat fruntimmer under titel: Hjelpreda i Hushållningen för unga fruntimmer; värd att läsas, nyttjas och värd att ägas. Exemplaret kommer att kosta på skriv- 12 Daler, på tryckpapper 9 Daler Kopp.mt."

Hetväggen skapades på 1700-talet. Dess namn kommer av tyskans *heisse wecke*, som betyder varma kilar. Ungefär på 1850-talet började man lägga mandelmassa i semlan, då ännu serverad i varm mjölk. På slutet av 1800-talet började man kombinera mandelmassan med vispgräddde. Därmed var den moderna svenska semlan skapad. Idag har semlan blivit trendig.

Källa:
Margit Palmær: Cajsa Warg och hennes kokbok. Bokförlaget PAN/Norstedts, Stockholm 1969.

döden

Dö, fornsvenska dö(a), döia (dödde). Släktskapen med dân och dåna visar hän på en grundbetydelse – bli bedövad, domna o.d. Ett annat ord för dö är själ, uppfattningen av att själen lämnar kroppen vid döden.

Eufemismer för dödsfall är särskilt många, förmodligen för att dessa frågor inte befunnits vara lämpade för konversation i tidigare epoker.

RED: SVEN OLBY / INGEMAR WIDESTIG

Många gånger kan det kännas svårt att använda ordet död när vi måste berätta att någon närstående dött. Man använder ibland hellre mer förmildrande omskrivningar av händelsen, noaord, för att försöka mildra effekten av att någon oåterkalleligt har dött. Begreppet död har en hård klang.

Noaord, eller noanamn, kallas benämningar som används när det enligt folktron anses vara olycksbringande och därmed tabu att nämna ett visst ord. Ordet noa uttrycker motsatsen till tabu, och betecknar något som kan användas utan risk.

Exempel på ord som inte skulle uttalas var djävulen, ulven/vargen och döden. ”Jorum” är ett folkligt noaord för döden och förekommer som namn på en dikt hos Erik Axel Karlfeldt från 1898 i samlingen Fridolins visor och andra dikter/ Jorum (vers 8):

*Jorum på det kala fjäll
och i gröna hagen,
Jorum i den sena kväll,
Jorum midt på dagen!*

DIN STUND PÅ JORDEN ÄR TILL ÄNDA

Din stund på jorden är en roman från 1963 av Vilhelm Moberg:

”Du ska alltid tänka: Jag är här på jorden denna enda gång! Jag kan aldrig komma hit igen! Och detsamma sa Sigfrid till sig själv: Tag vara på ditt liv! Akta det väl! Slarva inte bort det! För nu är det din stund på jorden!”

VANLIGA LATINSKA ORD I KYRKBÖCKER I SAMBAND MED DÖD OCH BEGRAVNING:

MORTUUS: död, avliden.

MORTUUS ET SEPULTUS: död och begravnen (*om mansperson*).

MORTUA ET SEPULTA: död och begravnen (*om kvinna*).

DENATUS: död, avliden.

OBIIT, OBIIT: dog, död.

BEATUS: salig, avliden

Källor:

Latin för släkthistoriker
http://runeberg.org/fridvisa/2_4_02.html
https://sv.wikipedia.org/wiki/Din_stund_p%C3%A5_jorden

33 UTTRYCK OM DÖDEN

Mulat AVSOMNAT
Bortgången
Kolaf Hädanfaren
Insomnat Slocknat
Frånfälle Fallit ifrån
KILAT VIDARE Somnat in
Tagit sitt sista andetag
Salig Ryckts ifrån oss
Länvat oss Kallats hem
Lämnat detta livet
Lagt sig till vila
FRÄMLIDEN STARVAT AV
Glidit ur tiden
Gått bort Gått hädan
HAR FÅTT RO
Dra sin sista suck Kreperat
Gått till de sälla jaktmarkerna
Förd till sista vilan
Fått hembud Kvarstat in
Packat ihop
SLOCKNAT Mött Gud

Jourhavande 18/10 (ovan)

Vänster: Siv Berglind.
Höger: Lennart Lindberg och Monika Wilander.
Foto: Sven Olby

Bilregister för Västmanlands län (U) 1954

- 1 Chrysler: Länsstyrelsen i Västmanlands län, Västerås
- 2 Ford: Finska Konsulatet, Konsul Yngve Swenson, Pilg. 8, Västerås
- 3 Mercedes: Landshövding Ragnar Casparsson, Slottet, Västerås
- 6 Chevrolet: Vägförvaltningen, Västerås
- 8 Chrysler: Friherre Clas Thott, Strömsåkers gård, Västerås
- 9 Buick: Norbergsgården, Vägförvaltning, Västerås
- 10 Dodge: Trafikförvaltningen, Lejdström & Sjöström, Västerås
- 11 Buick: Doktor Carl Lejdström, Slottet, Västerås
- 12 Studebaker: Högskolan, Göte Bäckström, Västerås
- 13 Nash: Lantbruksskolan, Stig Johansson, Västerås
- 14 Chevrolet: Högskolan, Carl Johansson, Västerås
- 17 Opel: Civilförvaltningen, Tore Arcaud, Västerås
- 18 Chevrolet: Arméstare, Erik Johansson, Västerås

Släktforskningens dag 20/1
Ovan: Kerstin Eriksson och Johan Andersson studerar tornväktare i Stadsarkivets dator.
Nedan: Klubbens utställningsbord på Biblioteket. Karin Jyrell och Johan Andersson möter Gunnar Larsén.
Foto: Sven Olby

Chrysler -54

Ford -54

Mercedes -54

Opel -54

Stadsbiblioteket 23/1
Karin Bojs berättade om DNA-trådar till vår historia.
Foto: Kerstin Andersson

- 20 Volvo: Biskopshuset, Västerås
- 22 Austin: Bilhandlaren, Pilg. 8, Västerås
- 23 Chevrolet: Amal, Söndagsvägen 27 b, Västerås
- 25 Nash: Prästgården, Ljungström, Västerås
- 26 Chevrolet: Henric, Västerås
- 27 DKW: Byggnadsbyrå, J. Elis, Västerås
- 28 Studebaker: Kajer, Västerås
- 29 Buick: Geografiska, West, Västerås
- 30 Ford: Sällskapet, An, Västerås
- 31 Chevrolet: Gust., Västerås
- 38 Pontiac: Val, Västerås
- 39 Ford: Prästgården, Västerås
- 44 Hillman: Joh, Västerås
- 45 Fiat: Gjömmen, Dalen, Lustigkulla, Hallstahammar
- 46 Lincoln: Koel Widén, Floragatan 6, Västerås
- 50 Ford: Malmström, Engelbrektsgatan 5, Västerås
- 52 Mercedes: Stig Jonsson, Hållgatan 21 b, Västerås
- 53 Cadillac: B, Fagersta
- 55 Ford: Lantbruksskolan, Andersson, Persbo, Altuna
- 59 Chevrolet: Lantbruksskolan, Lindström, Bomansgatan 14, Västerås
- 60 Volvo: Fröberg, Anna, Stora gatan 46, Västerås
- 64 Terraplane: S, Västerås
- 65 Chevrolet: S, Västerås
- 66 Oldsmobile: S, Västerås
- 69 Adler: Svarv, Olle Söder, Västerås
- 70 Citroën: Herrensägare, Västerås
- 71 Volvo: Med. Alfred Björk, Centrallasarettet, Västerås
- 72 Plymouth: I, kägare, Almqvist, Solliden, Dingtuna
- 73 Ford: Länsstyrelsen, Ivan, Bomansgatan 6, Västerås
- 74 Dodge: Fabrik, Helge Engström, Tallebo, Köping
- 75 Ford: Landskapet, Gunnar Englund, Heby

400

Riksarkivet 400 år – Så grundade Axel Oxenstierna Riksarkivet

TEXT: RED.
KARIN JYRELL

Sedan 1618 har Riksarkivet bevarat statens handlingar och säkrat information – alltifrån medeltida pergamentsbrev till dagens digitala uppgifter. Då handlade det om kontroll och makt. Idag är arkiven till för alla. I arkiven finns berättelser om stora samhällsförändringar och om individers levnadsöden genom historien.

Axel Gustafsson Oxenstierna af Södermöre, 1583-1654.

När arkivet grundades var Oxenstierna nätt och jämnt 35 år fyllda. Statsbygget hade precis tagit sin början, och arkivet blev en av grundstenarna. Kungens kansli blev navet i i den nya förvaltningen. I arbetsordningen 1618 nämndes ansvaret för arkivet för första gången som en fast uppgift. Arkivsekreteraren Peder Månsson Utter sattes att vårda de gamla handlingarna. Han hade börjat i kansliet redan på Johan III:s 1580-tal. Till sin hjälp fick han inte mindre än tre skrivare, som enligt arbetsordningen borde behärska både latin och tyska.

Det var ingen slump att Oxenstierna satte arkivet så högt. Efter studier i Tyskland hade han som 20-åring trätt i tjänst hos Karl IX. Under de första åren letade han fram gamla statshandlingar ur skrymslena på slottet Tre Kronor. I uppteckningarna från Axels första förhandlingar slår han utländska sändebud på fingrarna med prejudikat från tidigare sekler. Ynglingen behärskade dokumenten – tack vare dem kunde han mäta sig med motpartens erfarna diplomater.

Det var dessa handlingar som Peder Månsson nu fick i uppdrag att ta hand om och ordna. Kulturskövlaren Gustav Vasa hade fördärvat mycket när han använt gamla pergament som omslag till krutladdningar, men en hel del var ändå bevarat. Till detta lades allt det nya – Oxenstierna själv var en av den

svenska historiens flitigaste brevskrivare.

Och kanslern satte sin egen lärogång i system. År 1636 kom han tillbaka från kriget i Tyskland och tog itu med rekryteringen av nya ämbetsmän. Adelns ungdomar borde uppfostras ”antingen till statsaker eller krig, eftersom Sveriges rikets stat står endels på gode karlar, som den civile staten betjäna, och soldater”. I sin utbildning borde aspiranterna blanda praktik med arkivstudier. Att lära känna den svenska historien vore den viktigaste förberedelsen för värvet i kronans tjänst.

På UD 1975 var arkivet gröngölingens välsignelse. Med dammiga dossierers hjälp länkades unga kanslisekreterare in i ärenden som pågått i decennier. I sinom tid skulle mapparna fraktas över till Marieberg, om någon behövde nysta sig ännu längre tillbaka.

Men Riksarkivet har efter 400 år blivit en ousinlig källa till mycket bredare och djupare kunskap än det som rymts i gamla regeringsdokument. I dag är många forskare mest intresserade av arkivets alla gamla räkenskaper och domböcker, där snabba anteckningar fångat vardagens ögonblick.

Jodå, Postnord, Axel Oxenstierna blev både gammal och vis. Men han var klok redan när han var 35!

Post Nords frimärken till årets jubileum.

Källa:
Dagens Nyheter 22 jan. 2018, Gunnar Wetterberg

Carl Wilhelm August Tham, 1812-1873, skrev geografiska beskrivningar av flera svenska län, bl.a. "Beskrifning öfver Westerås län" 1849. Ur den följer här i förkortad form hans beskrivning av Köping – den andra av fyra städer.

Läs beskrivningen av Västerås i Arosiana nr 1-2014.

RED: SIMEON ANDERSSON

Källa: <http://runeberg.org/thamaros/>

Köping

Köpings uppstad, belägen 3 3/8 mil vester om Westerås, strax nedanför det ställe, der Köpingsån bildas genom tvenne mindre åars sammanflöde, och 3/8 mil ofvanför dess utlopp i fjärden Galtten. Staden upptager 34 tunnland, hvarå finnas 250 tomter, dock till stor del obebygda; tillhörande jordegor utgöra 911 tunnland.

Köpungh, såsom staden kallas i handlingar från medeltiden, är sannolikt en bland våra äldre, ehuru de till våra dagar bevarade privilegier ej gå längre tillbaka än till 1400-talet. En gammal sägen låter staden fordom ha sträckt sig ända till Malma kyrka, der en stenläggning ännu skall utvisa platsen. Säkert är, att Köping fordom innehaft ett relativt högre rum bland rikets städer, då det nu har det 27:de.

Stadens folkmängd är 1483 (år 1840), fördelad på 317 hushåll. Man beräknar att ungefär hälften af hela antalet kan föras till de s.k. närande klasserna, och omkring 11 procent till fattighjonen.

Af näringar är äfven här handeln förnämsta, men mindre liflig än i Westerås. Den har varit betydligare, den tid då de voro förläggare för bergslagen, nemligen Skinskattebergs, och Norr- och Söderbärkes, samt Grangärdes socknar i Dalarne, då de derstädes hade nederlagsplatser och torgdagar. Strömsholms kanal har äfven dragit en del af trafiken till Borgås, der Köpings handlande emellertid hafva en våg. Dock fortfar ännu stadens handel att hafva någon betydighet: på dess våg uppläggas årligen 35,000 skeppund jern-effekter. Staden har eget skeppshvarf. Af

tvenne marknader är den i September af gammalt den betydligaste.

De egentliga borgerliga näringarna äro i temligen klen skick, nästan mera af- än tilltagande. Omkring 70 handtverks-, fabriks- och näringsidkare sysselsätta 80 arbetare, qvinnor oberäknade. Åkerbruket måste ersätta hvad som brister i annan utkomst. Jordegorna, erhållna hufvudsakligen genom donation af K. Johan III och Carl IX samt Dr. Christina, odlas med omsorg. Betesmarken svarar ej tillräckligt mot åkern, och antalet af underhållne kreatur är ej stort; blott svinafveln är här relativt större än i länets öfriga städer utmed sjön.

Bland offentliga byggnader förtjenar knappt någon annan att nämnas än Kyrkan, f.d. S:t Olofs: den är af sten, 79 alnar lång, 48 bred, skall ursprungligen vara en bland de äldsta i riket, den innehåller, bland andra, chemisten v. Scheeles graf, hvilken lefde och dog (1786) såsom apothekare i denna småstad. I forna tider skall här ha funnits ett munkkloster, med tillhörande kyrka, ombygd 1440, båda belägna vester om ån. En och annan kyrkoherdes namn är känt från 1300-talet, stadskaplanernes från 1591.

Stadsskolan, till en del grundad på enskildt donation. Möjligen är

läroverket gammalt, och har varit fästadt vid klostret. Fattigvården bestrides dels af donerade medel, dels af uttaxerade, till ett belopp af 1.400 R:dr.

Stadens styrelse består af borgmästare och tre rådmän. För brandanstalter, gatuupplysning och annat till god ordning hörande är i de sednare åren ej litet gjordt. Staden har för öfrigt postkontor, och är tingställe för Åkerbo härad. Dess vapen är ett kors, vid hvars ena sida står bokstavven K.

Af alla länets städer är Köping den, i förhållande till inkomstkällor och till näringarnes ståndpunkt, mest af skatter betungade. Hela skattebidraget går till 14,922 R:dr, eller p. m. ungefär 16 för hvarje betalande innevänare.

Utanför staden, på åsen nedåt sjön, har i forna dagar slottet Köpingshus legat; det skall ha varit anlagdt af Birger Jarl, donerades 1420 med Snäfringe härad till Dr. Philippa, förstördes sedermera af Engelbrecht, upprättades derpå åter, men nedrefs ånyo af Gustaf Wasa. K. Johan III och Carl IX lära haft för afsigt att återställa det, men ej kommit dertill. Vid Jemmertuna, norr ut, finnes en hälsobrunn, som stadsboerna begagna sedan år 1760.

Den 21 april anordnar Västra Mälardalens Släktforskare en "Släktforskarlördag" på Forum i Köping.

Varför släktforskar du?

Gunilla Zimmermann

Hur kommer det sig att du började släktforska?

Det var så länge sedan att jag inte ens kommer ihåg varför jag började. Det var före internets tid, och jag satt med rullar på biblioteket i Nora, men det var också innan man lämnade ifrån sig kyrkböckerna, så jag har läst kyrkböcker både i Nora och någon kyrka i Närke. Vilken det var kommer jag inte längre ihåg.

Men nu kom jag på varför jag började. Det var genom att vi annonserade ut en studiecirkel i NBV där jag var ordförande, och vi behövde cirkeldeltagare för att kunna starta cirkeln. Ledare var Nils Jernemyr och jag lärde mig väldigt mycket. Framförallt var det han som fick mig att bli intresserad.

Var kommer dina förfäder ifrån?

Alla, så långt jag kommit är från Noratrakten, alltså Örebro län. Det är väldigt praktiskt. De flesta är från Nora landsförsamling.

Vad intresserar du dig för inom släktforskningen?

Det mest intressanta är att ta reda på mer om omständigheterna omkring människornas liv. Först drevs jag av att samla så många data som möjligt, men det är ju ointressant om man inte fyller dem med historia. Att forska om den egna slakten och sätta in det man hittar i ett historiskt och kulturellt sammanhang är intressant och givande.

Har du upptäckt något ovanligt/spännande i din släkt?

Inte vad jag kommer på som jag inte visste förut. Det mest spännande är min mormors emigranthistoria som jag pusslat ihop av en massa olika dokument. Att hon varit i Kanada som barn visste jag genom hennes berättelse men sedan har jag forskat vidare.

Har du stött på något problem i din forskning?

Just nu är det att hitta uppgifter om vilka båtar min mormor och senare hennes far åkte med till Kanada. Jag har förstått att det finns mycket mer material om dem som emigrerade till USA. Ett annat problem är att en kyrko-

bok med uppgifter på min fars sida har brunnit upp. Annat kan vara slarviga präster som skriver otydligt och ofullständigt.

Det största problemet är brist på tid. Jag har så mycket annat jag vill ägna mig åt att jag för tillfället bara fördjupar mig i mormors historia. Men jag kommer också att forska mer om min fars farföräldrar. Jag har nämligen nyss köpt deras torp i Nora och ska försöka kartlägga dess historia. Än så länge har jag bara forskat i kyrkböcker men nu måste jag lära mig att använda andra källor också. Hur det går till vet jag ingenting om.

Ditt bästa tips till andra släktforskare?

Samma sak som Nils Jernemyr sa: Strunta i ambitionen att gå så långt som möjligt tillbaka i tiden. Ta vara på de äldre släktingar som fortfarande lever och fråga dem. Jag är så glad och tacksam för att jag pratade så mycket med min mamma de sista fem åren hon levde och att jag faktiskt antecknade allt hon sa.

Av egen erfarenhet kan jag ge rådet att vara väldigt noga med att anteckna alla uppgifter och alla källor från början och att följa varje person genom hela livet. Det gjorde inte jag, så egentligen borde jag börja om från början igen. Jag var för ivrig med att ta reda på födelse och död men missade livet däremellan.

Till sist

Livet är alltför kort för att göra allt jag vill. Jag är glad för att min syn fortfarande är någorlunda bra, men jag fruktar att den blir sämre. Passa alltså på att forska medan du ser bra!

Du läste väl om Gunillas bok "Sverige blev vårt hemland" i nr 2-2015 av Arosiana?

Vill du också besvara enkäten?

Bifoga gärna en bild av dig.

Skicka dina svar till redaktören: simeon.a@telia.com

1900-talsforskning

TEXT. INGEMAR WIDESTIG

Det finns goda möjligheter att hitta sina släktingar även om de uppgifter man har kanske är lite knapphändiga. Många av källorna är sökbara. De flesta avskrifter, vilket de sökbara källorna nästan alltid är, kan innehålla fel. Därför bör du om möjligt kontrollera mot originalkällor. Kom ihåg att de flesta ”sökmotorer” inte ger någon träff om något är fel i uppgifterna, varför det ofta är bättre att börja med några uppgifter och sedan successivt lägga till för att minska antalet träffar om de är många.

Här följer en del tips om källor att leta i. Många av dem finns tillgängliga på Stadsbibliotekets släktforskar-datorer.

De vanliga kyrkoböckerna finns ju nu fram till 1947 med beaktande av 70 års sekretessgräns. D.v.s. om boken omfattar även 1948 eller senare är hela boken sekretessbelagd. Det kan finnas undantag.

Bouppteckningar har ingen sekretessgräns och de innehåller alla arvsberättigade personer.

Riksarkivet har SCB-utdrag över födda, vigda och döda för tidsperioden 1860-1947.

Riksarkivet har sökbara folkräkningar, dock inte kompletta, för åren 1860, 1870, 1880, 1890, 1900, 1910 och 1930.

Sveriges släktforskarförbund har ett antal CD, DVD eller USB: Sveriges befolkning för åren 1880, 1890, 1900, 1910, 1970, 1980 och 1990.

Sveriges dödbok 1901-2013. En förhandsversion av Sveriges dödbok 1860 – 2016 utkom i slutet av 2017.

Begravda i Sverige 2 c:a 6,4 miljoner personer från c:a 95 % av de digitaliserade kyrkoförvaltningarna.

Många vill söka sina släktingar lite bredare; Kusiner, syslingar osv under slutet av 1800-talet och till våra dagar.

ArkivDigital Allt-wwwi-ett har:

Mantalslängd för 1941 (ej sökbar). Ganska lik en husförhörslängd.

Sveriges befolkning 1860-1930. Den tar upp de husförhörslängder och församlingsböcker där personen förekommer under tidsperioden, med beaktande av 70 års sekretessgräns, och har en länk till just den sidan. Hela familjen visas. Mycket bra! Sveriges befolkning 1950 och 1960.

Svenskar i USA 1940. Databasen är ett utdrag ur den Amerikanska folkräkningen som gjordes den 1/4 1940. Alla de personer som har Sverige som födelseland är medtagna.

Sveriges befolkning 1860-1930, Sveriges befolkning 1950 och 1960 samt Svenskar i USA 1940. För dessa register gäller så kallad fulltextsökning, vilket innebär att det räcker att skriva in det man vill söka efter i samma sökfält. Det spelar ingen roll i vilken ordning uppgifterna skrivs in. Går ej att söka med jokertecken. Ett tips är att söka på enbart födelseförsamling och födelsedatum för att eliminera olika stavningar samt få med personen även som barn.

Ancestry har Sverige, namn-indexerade födelseuppgifter, 1859-1943. Denna är sökbar. Bra! Indexerade uppgifter om avlidna för åren 1840-1942, 12,5 miljoner poster.

Sverige, vigseluppgifter, 1860-1943. Här kan du söka bland 3,1 miljoner vigslar och hitta uppgifter om när och var dina förfäder och släktingar gifte sig.

Birthday.se och hitta.se kan också användas.

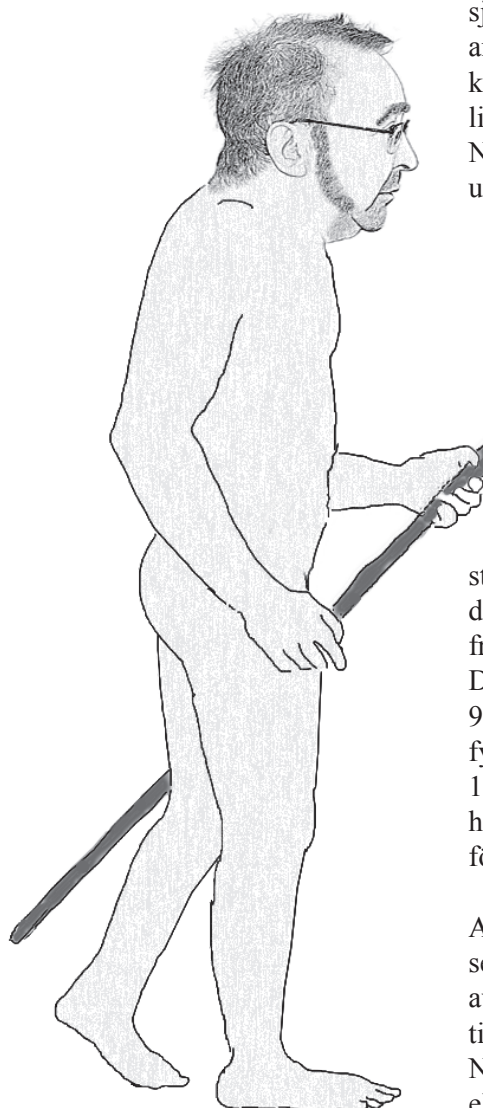
ArkivDigital har två olika abonnemang med lite olika innehåll; ArkivDigital Bas och ArkivDigital Allt-i-ett. För information se deras hemsida. www.arkivdigital.se

Sedan 1980-talet har DNA-tekniken genomgått en enastående utveckling. I min släktforskning har jag använt denna nya genetiska genealogi som verktyg. Jag har därvid kunnat finna mina släktlinjers vägar från Afrika för c:a 4 miljoner år sedan. Med 99,9 % säkerhet har jag samma genetiska markörer som min anmoder, Ardi. Hon var en förmänniska med samma utmärkande drag som återkommer hos Lucy, min äldsta kända släkting på fädernet. Snacka om släktycke!

Mina anfäder

TEXT OCH BILD:
SIMEON ANDERSSON

Min äldsta kända släkting heter Homo Sapiens Sapiens. Dubbelnamnet tyder på att min släkt var hemfallen åt snobbism redan då! Människans taxonomi (släktskap) på familjenivå är en komplicerad fråga i ett så extensivt tidsspänn som här. Släktens namn kommer från latinets *homo*, som betyder människa, och *sapiens* som betyder vis. Ack, det är så sant som det var sagt!

Utmärkande drag inom familjen Homo Sapiens är bipedalism, som i själva verket betyder tvåbenthet. Ett annat drag är förmågan att urskilja kausalitet – sambandet mellan handlingar och konsekvenserna därav. Något som dessvärre aldrig hindrat undertecknad från att upprepa misstag! Det mest kännetecknande

för Homo Sapiens är emellertid att bära kläder, vilket många medlemmar därav (åtminstone den ena halvan) lägger ned mycket resurser på.

Vid en genomgång av vad andra har kommit fram till (meta-studier) om mina anfäder, så verkar det vara helt klart att jag härstammar från schimpanser (*Pan Troglodytes*). Det torde åtminstone vara med 99,9% säkerhet fastställt vad gäller fysiomin; En schimpans blir c:a 165 cm lång och kan väga 65 kg. De har också tummen mitt i handen. En förbluffande likhet ...!

Mina släktingar härstammar från Afrika, men redan för två miljoner år sedan utvandrade de till stora delar av Asien och Europa, och sedermera till Skandinavien (Västerås). Några år före det, kanske en miljon eller så, får vi upp spåret efter tro-

ligtvis den mest välkända anfadern till mig – Lucy. Hans familjegren av min släkt kallas *Australopithecus Afarensis*

Lucy var alltså en man. Egentligen kunde Lucy lika gärna ha hetat Ernst efter en känd TV-personlighet som också går barfota. Nu blev det Lucy, och det sägs att man spelade sången "*Lucy in the sky with diamonds*" då släktforskarna hittade honom 1974. Beatles var ju långhåriga, men då skulle man vilja ha sett Lucy när han levde! (Och vad säger det om Beatlarna, må'n tro ...?)

Ett par årtionden senare upptäcktes även min anmoder, *Ardipithecus Ramidus*, "Ardi", som vi kallar henne inom familjen, i Etiopien 1994. Hon levde någon gång för cirka 5,4-4,4 miljoner år sedan, en miljon år tidigare än Lucy, som levde ungefär 3,7-2,9 miljoner år bakåt i tiden. Därför fick de unga tu aldrig varandra! Hur jag själv blev till är en nöt som ännu återstår att knäcka i min forskning!

Annars – den som har anfäder som är äldre än mina har nog inte släkt som var bipedala. Och i alla fall så hade de nog bara ett "Sapiens" i sitt släktnamn!

Min mormors mormors mormors mormors mormors ..., o.s.v. Ardi.

Stockholmsforskning – söktips

Att leta efter personer i Stockholm är oftast inte så lätt. En möjlighet som kanske inte så många använder är bouppteckningarna och fattigbevisen med tillhörande register.

TEXT: INGEMAR WIDESTIG

Fattigbevis var en handling som utfärdades då det inte fanns några tillgångar och alltså inget behov av att upprätta en bouppteckning. Fattigbevisen registrerades på samma sätt som bouppteckningarna vid rätten. Både bouppteckningarna och fattigbevisen registrerades hos Stockholms rådhusrätt 1:a avdelning. (Justitiekollegium 1637-1856, Förmyndarkammaren 1667-1924, Rådhusrättens 1:a avdelning 1850-1924). Om församlingen tillhör Stockholms rådhusrätt står det t.ex. under arkivinfo hos ArkivDigital. Se bild 1.

ArkivDigital har fotograferat detta. Här finns bouppteckningar för tiden 1598 till 1930 och fattigbevis för tiden 1756 till 1930. För stora delar av tiden finns också register separata eller ibland i boken. Dessa är inte digitalt sökbara men ordnade i alfabetisk ordning så de är ganska lätta att söka i. De hänvisar till bok och sida där handlingen finns.

Sök på Stockholms rådhusrätt i Ny arkiv-sökning. Se bild 2. De tre nedersta arkivbilderna innehåller bouppteckningar och fattigbevis för olika tidsperioder. Dessa innehåller impo-nerande 1795 volymer!

Exempel på register till fattigbevis. Se bild 3.

Alla avlidna finns inte med i dessa register men hittar man den som söks går det att gå vidare till dödboken för att eventuellt få fler uppgifter.

Bouppteckningarna och fattigbevisen nås också via den ”vanliga” sökningen på församling och sedan under rubriken bouppteckningar.

Läsövningen blir denna gång ett exempel på fattigbevis för sillpackarhustrun Brita Almgren som skall finnas på sidan 20 i volymen för 1788-1799.

Andra möjligheter är:

Stockholms stadsarkiv har *Rotemansarkivet*. Rotemansarkivet är ett register över befolkningen i Stockholms stad för åren 1878-1926. Det finns också på DVD/USB Rotemannen 3. Det kan skilja något vad som finns i respektive arkiv.

Stockholms stadsarkiv har också *mantalsuppgifter* för olika tidsperioder, ofta digitalt sökbara. Se Stockholms stadsarkiv för mer information. Se bild 4.

Notera också att flera *Stockholmsförsamlingar* har mer eller mindre omfattande register för andra kyrkoböcker. Se t.ex. Maria Magdalena (A, AB) som har register för död- och begravningsböcker, lysnings- och vigselböcker, in- och utflyttningslängder. Visserligen omfattar de kortare perioder men kan kanske hjälpa i sökandet.

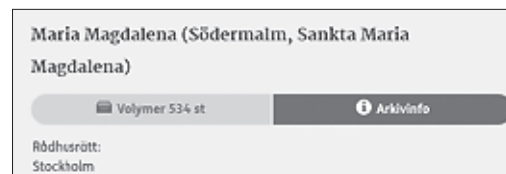

Bild 1.

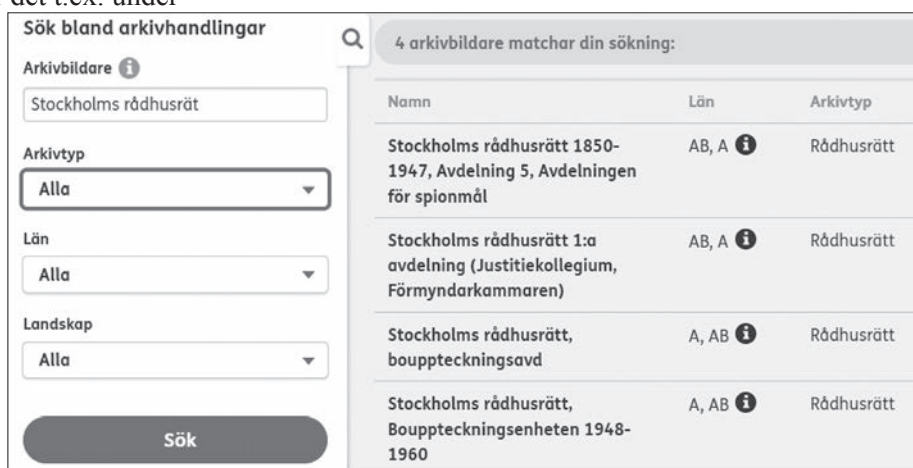

Bild 2.

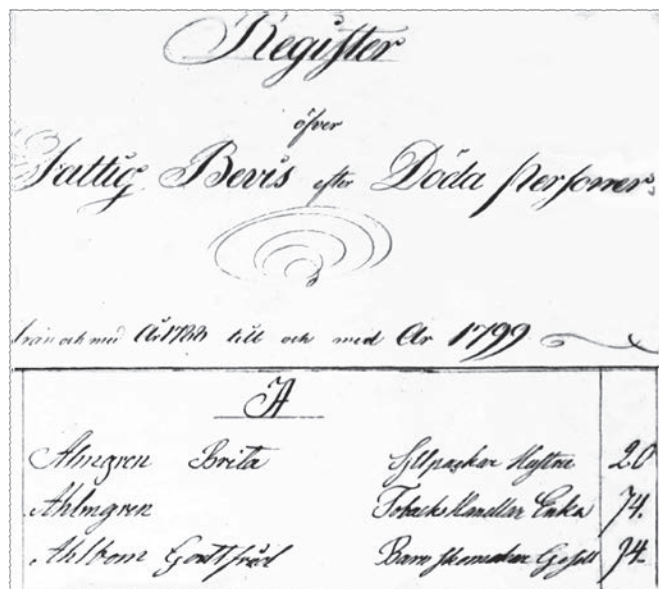

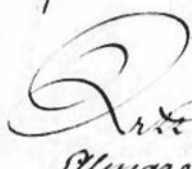
Bild 3. Stockholms rådhusrätt 1:a avdelning (AB, A) Eld:49 (1788-1860) Bild 60 enligt AD

Bild 4. Mantalslängder Stockholms stadsarkiv

Läsövningen är denna gång ett fattigbevis från Stockholm. Fattigbevis upprättades och inlämnades från mitten av 1700-talet till rätten då dödsboet saknade tillgångar.

N:o.

 På Silpackarens Hustrun Brita Almgren den 27. sista Augusti med döden af sin och lemnade mannen, som är af ålderdom ganska sjuklig uti största Fattigdom, så att eij det ringaste wid dödstimen befants, som kan namngifwas af qvarlåten-skap att upteckna eller värderas låta. Det warder af oss under-tecknade till bewis meddeladt af Stockholm den 26 November 1788.

Nils Hagman
 Silpackare & Alderman

Anders Läkander
 Silpackare

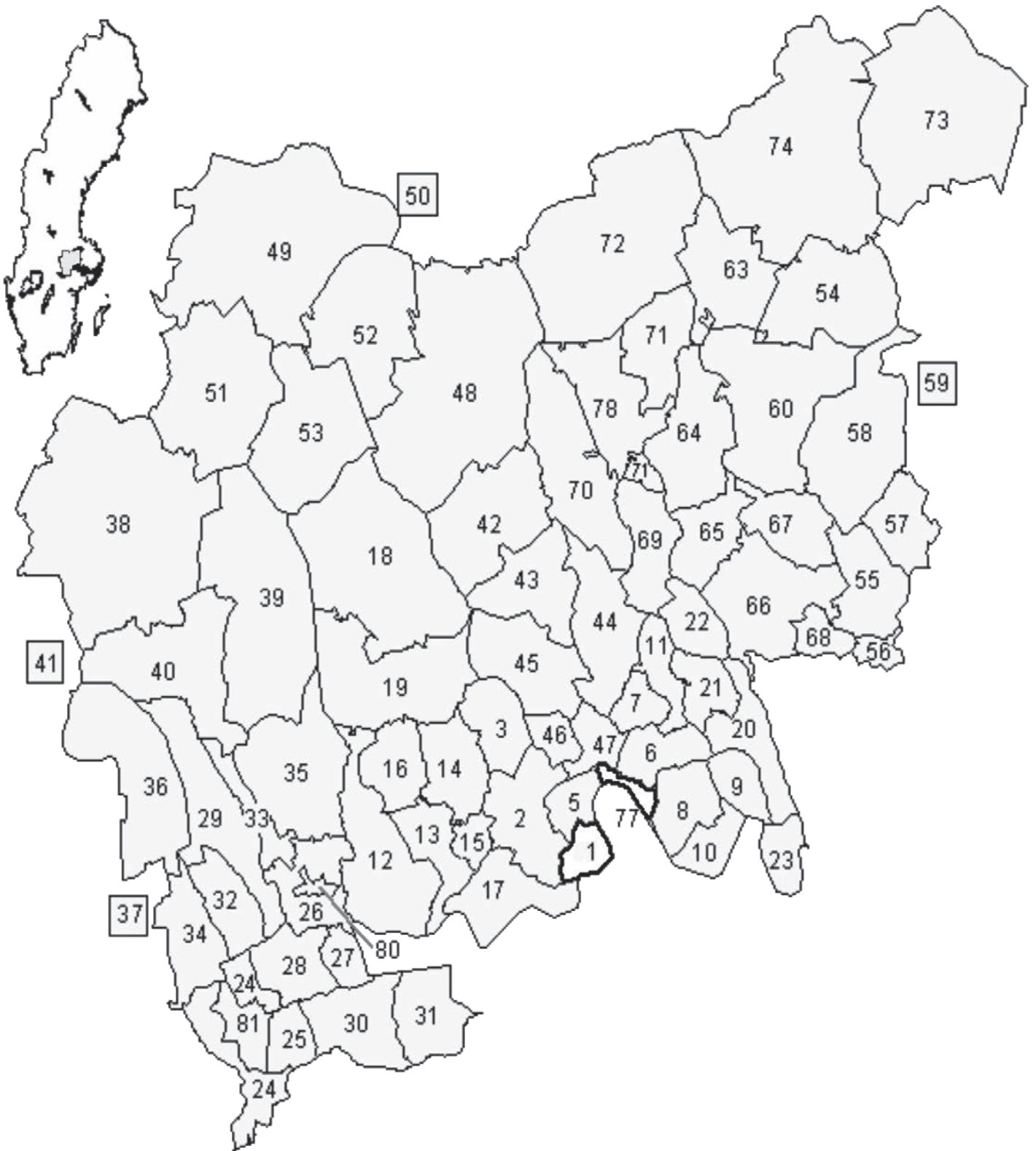
Att Silpackare Hustrun Brita Almgren är den 27. sista Augusti med döden af sin och lemnade mannen, som är af ålderdom ganska sjuklig uti största Fattigdom, så att eij det ringaste wid dödstimen befants, som kan namngifwas af qvarlåten-skap att upteckna eller värderas låta. Det warder af oss under-tecknade till bewis meddeladt af Stockholm den 26 November 1788

Nils Hagman
Silpackarålderman

Anders Läkander
Silpackare

Stockholms rådhusrätt 1:a avdelning (AB, A) Ellid:4 (1788-1799)
Bild 260 / sid 20.

Karta – Västmanlands län 75 församlingar

© Bild och text från svar.ra.se
Lisbeth Warnqvist

Församlingarna i nummerordning

1 Västerås-Barkarö	40 Hed
2 Dingtuna	41 Ramsberg ²
3 Lillhärad	42 Fläckebo
5 Lundby	43 Haraker
6 Badelunda	44 Romfartuna
7 Hubbo	45 Skultuna
8 Irsta	46 Skerike
9 Kungsåra	47 S:t Ilian
10 Kärrbo	48 Västerfärnebo
11 Tillberga	49 Norberg
12 Munktorp	50 Avesta ³
13 Kolbäck	51 Västanfors
14 Svedvi	52 Karbenning
15 Säby	53 Västervåla
16 Berg	54 Huddunge
17 Rytterne	55 Torstuna
18 Ramnäs	56 Härnevi
19 Sura	57 Österunda
20 Björksta	58 Vittinge
21 Tortuna	59 Järlåsa ⁴
22 Sevala	60 Västerlövsta
23 Ängsö	63 Enåker
24 Arboga lands	64 Norrby
25 Säterbo	65 Tärna
26 Köpings lands	66 Simtuna
27 Kungs-Barkarö	67 Altuna
28 Björskog	68 Frösthult
29 Bro	69 Kumla
30 Kung Karl	70 Kila
31 Torpa	71 Sala lands
32 Himmeta	72 Möklinta
33 Malma	73 Östervåla
34 Medåker	74 Nora
35 Odensvi	77 Västerås domkyrko
36 Västra Skedvi	78 Sala stad
37 Fellingsbro ¹	80 Köpings stad
38 Skinnskatteberg	81 Arboga stad
39 Gunnilbo	

Församlingarna i bokstavsordning

67 Altuna	72 Möklinta
24 Arboga lands	74 Nora
81 Arboga stad	49 Norberg
50 Avesta	64 Norrby
36 Badelunda	35 Odensvi
16 Berg	18 Ramnäs
20 Björksta	41 Ramsberg
28 Björskog	44 Romfartuna
29 Bro	17 Rytterne
2 Dingtuna	47 S:t Ilian
63 Enåker	71 Sala lands
37 Fellingsbro	78 Sala stad
42 Fläckebo	22 Sevala
68 Frösthult	66 Simtuna
39 Gunnilbo	46 Skerike
43 Haraker	38 Skinnskatteberg
40 Hed	45 Skultuna
32 Himmeta	19 Sura
7 Hubbo	14 Svedvi
54 Huddunge	15 Säby
56 Härnevi	25 Säterbo
8 Irsta	11 Tillberga
59 Järlåsa	31 Torpa
52 Karbenning	55 Torstuna
70 Kila	21 Tortuna
13 Kolbäck	65 Tärna
69 Kumla	58 Vittinge
30 Kung Karl	51 Västanfors
27 Kungs-Barkarö	48 Västerfärnebo
9 Kungsåra	60 Västerlövsta
10 Kärrbo	53 Västervåla
26 Köpings lands	77 Västerås domkyrko
80 Köpings stad	1 Västerås-Barkarö
3 Lillhärad	36 Västra Skedvi
5 Lundby	23 Ängsö
33 Malma	57 Österunda
34 Medåker	73 Östervåla
12 Munktorp	

FOTNOTERNA 1- 4: Länsdel av

Källa:
<http://memmingsforskarna.se/pdf/sockenkartor/Vastmanland.pdf>

Verksamhetsberättelse för Västerås Släktforskarclubb 2017

Styrelsen består av: Kerstin Andersson ordförande, Lars Berglöf vice ordförande, Torbjörn Wedholm kassör, Monika Wilander sekreterare, ledamöterna Ingemar Widestig, Henry Johansson, Sven Olby, Karin Jyrell och Hans Eriksson. Styrelsen har hållit åtta protokollförda sammanträden. **Medlemsantal** vid årets slut var 480.

Redaktionskommitténs ledamöter: Simeon Andersson redaktör, Sven Olby, Karin Jyrell, Ingemar Widestig och Margareta Lindqvist var ansvariga för medlemstidningen Arosiana. Redaktionen har haft 3 möten. Arosiana har utkommit med tre nummer.

Medlemsmöten:

- Jan. 19 Medlemsmöte. Helena Bure Wijks föreläsning "Häxor och bödlar".
Febr. 16 Medlemsmöte. Ingemar Widestig föreläste om forskning i domböcker.
Mars 30 Årsmöte. Därefter information av Släktforskarförbundets ordförande Erland Ringborg.
April 20 Medlemsmöte. Björn Engström berättade om gårdsforskning "Var har jag bott?".
Maj 11 Nya medlemmar inbjöds till Stadsbiblioteket för en informationskväll.
Maj 18 Medlemsmöte. Börje Öhrlings film "Västerås 1890-2017 en stad i förändring".
Sept. 21 Medlemsmöte. Gun Utterström gav en demonstration av Disgen 2016.
Okt. 5 Medlemsmöte. Samarrangemang med DIS-Bergslagen. Fredrik Mejster berättade om hur andra typer av arkiv ger "mer kött på benen".
Okt. 26 Medlemsmöte. Gunilla Zimmermann berättade om människoöden "Röster från ett krig".
Nov. 23 Medlemsmöte. "Gästgivargårdar i trakten", en föreläsning av Elisabeth Torsner.
Dec. 6 Nya medlemmar inbjöds till Stadsbiblioteket för en informationskväll.

Öppna aktiviteter:

- Mars 18 Släktforskningens dag, Tema "Sjöfolk". Lars Berglöf informerade om släktforskning med DNA. Skärmutställning. Släktforskningshjälp till besökande.
Mars 27, 29 "Get online" på Skiljebobiblioteket med släktforskningshjälp och information.
Aug. 26-27 Släktforskardagar i Halmstad.
Sept. 16 Kulturnatten fanns vi på Karlsgatan 2. Skärmutställning och släktforskningshjälp.
Okt. 18 Johan Andersson, arkivarie, föreläsning "Att personforska i ett kommunarkiv". Samarrangemang tillsammans med Västerås stadsarkiv och Stadsbiblioteket.
Okt. 21 Sala Heby Släktforskare bjöd in till en föreläsning av Peter Niwong om DNA.
Nov. 2 Samarrangemang med Stadsbiblioteket. Per Helge berättar ur sin bok "Det stora kärlet".
Nov. 11 På Arkivens dag deltog vi på Karlsgatan 2. Skärmutställning på temat "Synd och skam". Släktforskarhjälp. Helena Bure Wijk föreläste om häxjakten i Torsåker.
Nov. 29 Johan Andersson, arkivarie, föreläsning "Att personforska i ett kommunarkiv". Samarrangemang tillsammans med Västerås stadsarkiv och Stadsbiblioteket.

Jourhavande släktforskare 11/1, 8/2, 5/4, 6/9, 18/10, 29/11. Vi har hjälpt allmänheten med släktforskarproblem.

DNA-cirkel – Lars Berglöf ledde diskussioner 25/1, 23/2, 23/3, 27/4, 1/5, 7/9, 28/9, 1/11, 15/11 och 30/11.

Information på Skultuna bibliotek. Den 18/5 informerade Monika Wilander om släktforskning.

Information om släktforskning. Den 12/5 gav Lars Berglöf information hos Rotary.

Släktforskarförbundets samrådskonferens i Uppsala, 4-5/3. Ombud var Kerstin Andersson och Lars Berglöf.

Släktforskarförbundets årsstämma i Halmstad, 25/8. Ombud var Kerstin Andersson och Monika Wilander.

Film och samtal. Den 23/1 inbjöds Kerstin Andersson, Karin Jyrell och Sven Olby till Elektras visning och diskussion av filmen "Småstad".

Västra Mälardalens Släktforskare. Den 7/2 inbjöds Kerstin Andersson och Lars Berglöf till Köping för en föreläsning av Fredrik Mejster om TV-programmet "Allt för Sverige".

Den 22/3 fick styrelsen visning av den nya mikrofilmsläsaren för tidningar på Stadsbiblioteket.

DIS Mac-fadder är Sven Olby.

Hemsidan, www.ariosiana.se, har omarbetats under året, den administreras av Gunnar Andersson.

Styrelsen tackar för, det gångna året.

Kerstin Andersson

Lars Berglöf

Torbjörn Wedholm

Monika Wilander

Henry Johansson

Sven Olby

Ingemar Widestig

Karin Jyrell

Hans Eriksson

Dagordning för Västerås Släktforskarklubbs årsmöte

Torsdag 22 mars kl.18
Kyrkbacksgården, Wallinsalen, Västra Kyrkogatan 8, Västerås

1. Årsmötets öppnande
2. Frågan om stadgeenlig utlysning av mötet (minst en vecka före mötet)
3. Val av mötesfunktionärer
- 3 a) Ordförande
- b) Sekreterare
- c) Två justeringsmän, tillika rösträknare
4. Fastställande av dagordningen
5. Godkännande av röstlängden (närvarolistan)
6. Styrelsens verksamhetsberättelse
7. Resultat och balansräkning
Förslag att årets resultat, jämte ingående kapitalbehållning, balanseras i ny räkning
8. Revisorernas berättelse
9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
10. Förslag till budget för år 2018
11. Styrelsens arvode 2019
12. Val av ordförande för två år
13. Val av fyra ledamöter för två år
14. Val av två revisorer för ett år
15. Val av valberedningskommitté två personer (varav en sammankallande)
16. Behandling av motioner
17. Fastställande av årsavgiften för 2019
18. Diskussionsfrågor
19. Mötets avslutning

Den falska ätten af Rabbes vapenbild – ett rött och vitt kors, krönt av en gyllene krona, och i mitten prytt med fem stenar i form av ett hjärta.

Efter årsmötesförhandlingarna blir det ett föredrag av Johan Lif om prästen Nicholaus Rabenius (1648-1717).

Prosten Nils Rabenius står för svensk heraldiks mest framgångsrika bluff. Grunden i beviskedjan är ett förfalskat frälsbrev för en person av ätten Rabbe. Brevet bekräftar att anfadern av kungen hade fått frälse för sig och sina ättlingar på evig tid. Däremot saknar brevet hänvisning till ett vapen. Ytterligare några dokument från medeltiden skapas. Ättens bragder beskrivs och det råder ingen tvekan om deras förtjänster. I dessa beskrivande dokument gjorde Rabenius intrång i redan existerande dokument. Han suddade helt enkelt ut vissa delar av originalskriften och ersatte denna med en ny, mer passande text. En adelsätt utan vapen är ingen riktig adelsätt. Lösningen för Rabenius är att skapa två exlibris. Det ena finns endast bevarat på ett löst blad. Boken bladet tillhörde är passande nog försvunnen. Nils Rabenius lyckades med sitt luredrejeri. Avslöjandet kom till slut, men adelskapet bestod. Sonsönerna, kanslirådet Sten Rabbe och statskommissarien Samuel Rabbe, adlades 1770 respektive 1773.

Kyrkbacksgården, Västra Kyrkogatan 8

Program Västerås Släktforskarclubb

Information och anmälan

till Lars Berglöf
tfn. 070-865 43 87 eller
larsbf@bredband2.com

DNA-café

Träffa likasinnade som är intresserade av DNA-test!

Torsdag 22/2 kl. 18

Wallinsalen.

Anmälan senast 15/2 till
Karin Jyrell, tfn 073-680 55 08
eller karin.jyrell@tele2.se

Problemlösarkväll

Vi hjälps åt att lösa släktforskarfrågor. Sänd gärna in frågor till
Ingemar Widestig, ingemar.widestig@gmail.com, så vi kan förbereda dem.

Kaffe/te och smörgås (å 40 kr) beställs i förväg vid anmälan.

Onsdag 7/3 kl. 18

Släktforskarplatsen i fackavdelningen på Stadsbiblioteket.
Ingen föranmälan.

Föredrag: Kvarteret Igor – Från medeltid till 2000-tal

Annika Olsson och Johan Andersson, arkivarier vid Västerås Stadsarkiv.

Arr. Stadsbiblioteket, Västerås Stadsarkiv och Västerås Släktforskarclubb.

Torsdag 22/3 kl. 18

Wallinsalen

Anmälan senast 15/3 till
Karin Jyrell, tfn 073-680 55 08
eller karin.jyrell@tele2.se

Årsmöte

Därefter ett föredrag av Johan Lif om prästen Nils Rabenius; Förfalskaren från Tortuna.

Föreningen bjuder på kaffe/te och smörgås men beställs i förväg vid anmälan.

Måndag 9/4 kl. 17 och

Tisdag 10/4 kl. 10

Anmälan senast 2/4 till
Karin Jyrell, tfn 073-680 55 08
eller karin.jyrell@tele2.se.
Högst 15 deltagare per gång.

Studiebesök till Västerås stadsbibliotek

Vi träffas på fackbiblioteket övre plan framför Raritetskabinettet.

Bibliotekarie Pia Letalick visar den permanenta utställningen i Raritetskabinettet samt äldre bokskatter och handskrifter från Stiftsbiblioteket. Efter att ha besökt utställningen går vi över till "Sagogrottan" i andra huset och fortsätter visningen av fler böcker där.

Torsdag 17/5 kl. 13.30

Samåkning: Samling kl. 13.00
vid Apalby Friskcenter, Vasagatan
(busslinjer 2 och 6).

Max antal personer 30.
Fika i parken. Medtag kaffekorg.

Anmälan senast 7/5 till
Karin Jyrell, tfn 073-680 55 08
eller karin.jyrell@tele2.se

Utflykt till Svanå Bruks Arkiv och herrgård

Christina Sirtoft Breitholt informerar om och visar arkivet. Katarina Andersson tar oss med på en liten rundvandring i herrgården.

Personal finns kvar i arkivet till kl. 17 om du vill göra efterforskningar. Ta i så fall med dig uppgifter om den person du vill ställa frågor om.

Jourhavande släktforskare

Onsdagarna den 7/3, 18/4 och 2/5 kl. 15-18 finns hjälp att få vid släktforskarplatsen i fackavdelningen på Stadsbiblioteket. Det finns en kölista där du antecknar dig när du kommer (ingen förbokning). Vi avdelar c:a 30 minuter till varje besökare. Har du grunduppgifter förberedda (födelsedag, dödsdatum, ort och källor) så får du ut mera av tiden.